

הלכות תפילין מזוזה וספר תורה פרק ט

פרק ט

עשיית ספר תורה

ארכו כהיקפו

דין ארכו כהיקפו

א.

אין עושין ספר תורה לא ארכו יתר על היקפו ולא היקפו יתר על ארכו.
וכמה הוא ארכו?

בגויל - שישה טפחים, שהן ארבע ועשרים אצבע ברוחב הגודל של יד.
ובקלף - או פחות או יתר, והוא שיהא ארכו כהיקפו.

וכן אם עשה בגויל פחות משישה ומיעט את הכתב, או יתר על השישה
והרחיב בכתב, עד שיהיה ארכו כהיקפו - הרי זה כמצוה:

גליון הספר

ב.

שיעור הגליון

מלמטה - ארבע אצבעות,

ומלמעלה - שלש אצבעות,

ובין דף לדף - שתי אצבעות.

לפיכך צריך שיניח בתחילת כל יריעה ובסופה רוחב אצבע אחת וכדי תפירה, שנמצא כשתתפור היריעות יהיה בין כל דף ודף בכל הספר כולו שתי אצבעות.

ויניח מן העור בתחילת הספר ובסופו כדי לגול עמוד.
וכל השיעורין האלו למצוה, ואם חיסר או הותיר - לא פסל:

כיצד לעשות ארכו כהיקפו

ג.

כיצד יתכוון אדם עד שיעשה הספר ארכו כהיקפו?
מתחיל ומרבע העורות בשוה, ועושה רוחב כל עור מהם שישה טפחים, קצב אחד לכל.

ואחר כך גולל העורות, ועושה מהן כרך אחד, מהודק יפה יפה.
ומוסיף בעורות ומהדק, עד שיעשה היקף הכרך שישה טפחים, שהוא רוחב העור. ומודד בחוט של שני, שיקיפו על הכרך:

ד.

ואחר כך עושה כנה שוה, יהיה ארכה ארבעים או חמישים אצבעות.
ויחלק אצבע אחד מהן בכנה לשנים ולשלושה ולארבעה חלקים, כדי שידע בו שיעור חצי אצבע ורביע אצבע וכיוצא בזה החלק.
וימדוד כל עור ועור בכנה זו, עד שידע כמה אצבע יש בכל עור ועור, כדי שידע כמה אצבע באורך כל הכרך:

ה.

ואחר כך לוקח עורות אחרים, שנים או שלושה, לבדוק בהן שיעור הכתב, וכותב בהן דף אחד.

ודבר ידוע שאורך הדף שבע עשרה אצבעות, לפי שהוא מניח גיליון למעלה שלש ולמטה ארבע, אבל רוחב הדף הוא לפי הכתב, אם דק אם עבה, וכן מנין השיטות שבדף יבואו לפי הכתב, לפי שבין שיטה לשיטה כמלוא שיטה:

1.

ואחר שכותב הדף שבודק בו לפי מה שירצה - ימוד רוחב הדף באצבעות הכנה, ויוסיף על רוחב הדף שתי אצבעות שבין דף לדף, ויחשב כמה דפין יבואו בכרך שגלל מאותו הכתב שבדק בו, וידע חשבון הדפין. ויראה כמה נכתב בדף זה שבדק בו מן התורה כולה, ומשער לפי הספר שהוא כותב ממנו, ומחשב,

אם עלתה כל התורה לפי מנין הדפין - זה הוא הכתב שכותב בו בכרך. ואם הוציא החשבון שהדפין יתר מן התורה - ירחיב בכתב עד שיתמעט מנין הדפין, ויבדוק בדף אחר.

ואם הוציא החשבון שהתורה יתר מן הדפין - ימעט בכתב עד שירבה במנין הדפין, ויבדוק בדף אחר. וכן בדף אחר דף, עד שיבוא החשבון אחד:

2.

מאחר שידע רוחב הדף ושיעור הכתב - מתחיל באותו הכרך. ומחלק כל עור ועור דפין דפין בשרטוט, כפי רוחב הדף שבדק בו ועלה בחשבון.

וכשיישאר לו מן העור שלש אצבעות או ארבע יתר על הדף האחרונה שביריעה - יניח ממנו רוחב אצבע וכדי תפירה, ויקוץ השאר ואל יחוש, שבאחרונה יתוסף לו עורות אחרות על הכרך שגלל, כנגד כל התוספות

שקוצץ מכל עור ועור, ואינו צריך לחשב דבר זה, שהכתב מושכו לפי מנין הדפין:

ח.

וכן הרוצה לעשות רוחב הספר יתר על שישה או פחות משישה, על הדרך הזאת הוא מחשב, ויצא ארכו כהיקפו בלא פחות ולא יתר, והוא שלא יטעה בחשבון:

שיעור הגודל

ט.

רוחב הגודל האמור בכל השיעורין האלו, ובשאר שיעורי תורה כולה, והוא הבינוני, כבר דקדקנו בשיעורו, ומצאנוהו רוחב שבע שיעורות בינוניות זו בצד זו בדוחק, והן כאורך שתי שיעורות ברווח. וכל טפח האמור בכל מקום, הוא ארבע אצבעות מזו. וכל אמה, שישה טפחים:

חשבון ספר תורה של הרמב"ם

י.

ספר תורה שכתבתי אני,

רוחב כל דף ודף מדפיו ארבע אצבעות,

ושירת הים ושירת האזינו רוחב כל דף משתיהן שש אצבעות,

ומנין השיטין שבכל דף ודף אחת וחמישים,

ומנין הדפין של כל הספר מאתים שש ועשרים דף,

ואורך כל הספר אלף ושלש מאות ושישים ושש אצבעות (1,366) בקירוב:

אלו השש אצבעות היתירות בחשבון, לגיליון שבתחילת הספר ושבסופו.
והעורות שכתבנו בהן עורות אילים.

ובזמן שתרצה לכתוב על פי המידות האלו, או קרוב להן מעט, הין חסר דף
או שתיים שלש או יתר דף או שתיים ושלש, לא תיגע ולא תהא צריך
לחשבון, אלא מיד יבוא לך ארכו כהיקפו:

מספר הדפים ביריעות

אין עושין ביריעה פחות משלשה דפין, ולא יתר על שמונה דפין.
נודמנה לו יריעה בת תשע דפין - חולק אותה ארבע לכאן וחמש לכאן.
במה דברים אמורים, בתחילת הספר או באמצעו, אבל בסוף הספר, אפילו
פסוק אחד בדף אחד עושין אותו דף לבדו, ותופרין אותו עם שאר היריעות:

תפירה בגידין

כשתופרין היריעות, אין תופרין אותן אלא בגידין של בהמה או חיה טהורה,
ואפילו מגבילות וטריפות שלהן, כדרך שתופרין התפילין. ודבר זה הלכה
למשה מסיני.

לפיכך אם תפרן שלא בגידין, או בגידי טמאה - פסל, עד שיתיר ויחזור
ויתפור כהלכה:

כשתופרין היריעות, אינו תופר כל היריעה כולה מתחילתה עד סופה, אלא מניח מעט מלמעלה ומעט מלמטה בלא תפירה, כדי שלא תיקרע היריעה באמצעה כשיגלול.

עמודים

ועושה לו שני עמודין של עץ, אחד בתחילתו ואחד בסופו, ותופר העור ששייר בתחילה ובסוף על העמודים בגידין, כדי שיהא נגלל עליהן. וירחיק בין העמוד והכתב שבדף:

תיקוני קריעות

ספר תורה שנקרעה בו יריעה

בתוך שתי שיטות - יתפור.

בתוך שלש - לא יתפור.

במה דברים אמורים, בישן שאין עפצו ניכר, אבל אם ניכר הגויל שהוא עפיץ - תופר ואפילו קרע הבא בתוך שלש.

וכן בין דף לדף ובין תיבה לתיבה - יתפור.

וכל הקרעים אין תופרין אותן אלא בגידין שתופרין בהן היריעות זו לזו.

ובכל הקרעים ייזהר שלא תחסר אות אחת או תשתנה צורתה: